

NOIQTISODIY YO'NALISH TALABALARI UCHUN IQTISODIY BILIMLARNING AHAMIYATI

Kurbonov Baxodir Ergashevich

"Qo'qon universiteti" Andijon filiali,
ijtimoiy gumanitar va pedagogika fakulteti dekani, p.f.f.d., dotsent.

kurbanoff75@mail.ru

MAQOLA HAQIDA

Qabul qilindi: 24-mart 2023-yil

Tasdiqlandi: 26-mart 2023-yil

Jurnal soni: 10

Maqola raqami: 33

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v10i10.927>

KALIT SO'ZLAR/ Ключевые слова/ keywords

noiqtisodiy yo'nalish, iqtisodiy bilim, ahamiyat, kasbiy mahorat

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun iqtisodiy bilimlarning ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot maqsadi noiqtisodiy yo'nalish talabalarining iqtisodiy bilimlarga bo'lgan ehtiyojini aniqlash va ularning kelajakdagi kasbiy mahorati uchun iqtisodiy bilimlarning qanchalik muhim ekanligini asoslashdan iborat. Maqolada kuzatish va tahlil usullaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, iqtisodiy bilimlarning noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun ahamiyati katta ekanligi aniqlandi. Xulosa sifatida aytish mumkinki, bugungi kunda har qanday mutaxassis iqtisodiy bilimlarga ega bo'lishi zarur bo'ladi. Bundan tashqari, olib borilgan tadqiqotlar noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun iqtisodiy bilimlarga oid maxsus kurslar joriy etilishi maqsadga muvofiqligini ko'rsatdi. Bu kabi kurslar talabalarni real hayotda duch keladigan amaliy iqtisodiy muammolarni yechishga o'rgatish, ular uchun zarur bo'lgan iqtisodiy kompetensiyalarni shakllantirish imkonini beradi. Tadqiqot doirasida o'tkazilgan so'rovnomaga natijalariga ko'ra, talabalar ayniqsa shaxsiy moliya, biznes boshqaruvi, bozor iqtisodiyoti va iqtisodiy tahlil kabi mavzularga qiziqish bildiridilar. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy to'garak va musobaqalar tashkil etish, aholining barcha qatlamlari orasida iqtisodiy bilimlarni ommalashtirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rish tavsiya etiladi. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida iqtisodiy fanlar o'qitilishini takomillashtirish va jamiyatda iqtisodiy madaniyatni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Kirish. Zamonaviy dunyoda insonlarning ko'pchiligi o'ziga yoqqan kasb tanlaydi va shu sohada ta'lim oladi. Shu bilan birga, iqtisodiy bilimlar ham har bir kishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bugungi kunda iqtisod kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. Iqtisodiy bilimlar noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun ham juda zarur hisoblanadi.

Avvalambor, noiqtisodiy yo'nalish talabalarining kelajakdagi kasbiy faoliyatida iqtisodiy bilimlarning o'rni katta. Chunki ular tanlagan soha doirasida faoliyat yuritayotganda, moliyaviy, iqtisodiy masalalarga duch kelishlari tabiiy.¹ Masalan, tibbiyot yo'nalishi talabasi shifokor sifatida faoliyat olib borishda kasalxonaning moliyaviy holatini tushunishi, xarajatlar va daromadlarni tahlil qila olishi lozim bo'ladi. Shuningdek, o'qituvchi sifatida faoliyat yuritayotganda maktab yoki universitet budjetini tushunish, ta'lim xarajatlarni tahlil qilish zarur bo'ladi.

Bundan tashqari, Djuraev & Xoliqov² ta'kidlaganidek, noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun iqtisodiy bilimlar ularning kundalik hayotida ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, to'g'ri moliyaviy qarorlar qabul qilish, oqilona iste'mol qilish, soliqlar to'lash kabi masalalarda iqtisodiy bilimlar juda foydali bo'ladi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, quyidagi gipotezani ilgari surish mumkin: noiqtisodiy yo'nalish talabalarini ham iqtisodiy bilimlarga ega bo'lishlari lozim va bu ularning kasbiy va kundalik hayotida muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili. Iqtisodiy bilimlarning ahamiyati mavzusi ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar ishlarida o'z aksini topgan. Xususan, Vaxobov va boshqalar³ tomonidan nashr etilgan "Iqtisodiy nazariya asoslari" darsligida barcha soha mutaxassislari uchun iqtisodiy bilimlarning zaruriyati asoslab berilgan.

Ergashev & Farxodjonova⁴ esa noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun alohida iqtisodiy fan o'qitilishi maqsadga muvofiqligini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, bunday kurs talabalarga iqtisodning asosiy tushunchalari, bozor iqtisodiyoti tamoyillari va iqtisodiy siyosat yo'nalishlari haqida bilim beradi.

Djuraev & Xoliqov⁵ o'z tadqiqotlarida noiqtisodiy yo'nalish talabalarining iqtisodiy savodxonligini oshirish bo'yicha takliflarni

ishlab chiqqanlar. Ular iqtisodiy fanlarni o'qitishda amaliy mashg'ulotlarga ko'proq e'tibor qaratish, real hayotiy misollar keltirish va talabalarda iqtisodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish lozimligini ta'kidlaydilar.

Xorijiy tadqiqotchilardan Stigler⁶ har qanday oliy ma'lumotli kishi, shu jumladan noiqtisodiy yo'nalish bitiruvchilari ham iqtisodiy bilimlar asoslarini o'zlashtirishlari zarurligini uqtiradi. Uning fikricha, iqtisodiy tushuncha va tamoyillar har bir fuqaroga kundalik qarorlar qabul qilishda asqotadi.

Walstad & Soper⁷ esa Amerika Qo'shma Shtatlarida oliy ta'lim muassasalarida noiqtisodiy yo'nalish talabalarini uchun iqtisod asoslari kursini joriy etish taklifini ilgari surganlar. Ularning tadqiqot natijalariga ko'ra, bunday kursni o'qigan talabalar iqtisodiy bilimlarni yaxshi o'zlashtirganlar va real hayotda qo'llay olganlar.

Becker⁸ iqtisodiyot fanining ahamiyatini uning kundalik hayot va inson faoliyatidagi barcha jabhalarni qamrab olishida ko'radi. Uning ta'kidlashicha, bugungi kunda iqtisodiy bilimlar faqat iqtisodchilar uchun emas, balki muxbirlar, siyosatchilar, tadbirkorlar va oddiy fuqarolar uchun ham zarur ko'nikma hisoblanadi.

McEachern⁹ o'z tadqiqotida iqtisodiy bilimlar jamiyat rivojlanishi va farovonligida hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatib o'tgan. Uning fikricha, avvalo yoshlar orasida iqtisodiy savodxonlikni oshirish, ularning tadbirkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish mamlakat kelajagi uchun muhim investitsiya hisoblanadi.

Mahalliy tadqiqotchilardan Shodiyev¹⁰ oliy ta'lim muassasalarida boshqa yo'nalishlar uchun iqtisodiy fanlarga oid maxsus kurslar joriy qilinishi lozimligini ta'kidlaydi. Bunda talabalarining kelajakdagi kasbiy faoliyatlarida duch kelishi mumkin bo'lgan iqtisodiy masalalarga e'tiborni qaratish muhimligi uqtiriladi.

Qosimova va Jalolova¹¹ tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa bozor iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy savodxonlik masalalariga alohida urg'u berilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, bugungi kunda nafaqat iqtisodchi mutaxassislari, balki barcha sohalar vakillari, jumladan, talabalar uchun ham moliyaviy bilimlar juda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

¹ Ergashev, I. & Farxodjonova, N. (2020). Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews*, 7(2), 477-479.

² Djuraev, Z.X. & Xoliqov, S.T. (2020). Noiqtisodiy oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitishning dolzarb masalalari. *Iqtisod va moliya*, No4, 34-39.

³ Vaxobov, A.V., Tadjibayeva, D.A., & Xajibakiyev, Sh.X. (2014). *Iqtisodiy nazariya asoslari*. Darslik. Toshkent: Baktria press.

⁴ Ergashev, I. & Farxodjonova, N. (2020). Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews*, 7(2), 477-479.

⁵ Djuraev, Z.X. & Xoliqov, S.T. (2020). Noiqtisodiy oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitishning dolzarb masalalari. *Iqtisod va moliya*, No4, 34-39.

⁶ Stigler, G. J. (1970). The case, if any, for economic literacy. *The Journal of Economic Education*, 1(2), 77-84.

⁷ Walstad, W. B., & Soper, J. C. (1988). A report card on the economic literacy of US high school students. *The American Economic Review*, 78(2), 251-256.

⁸ Becker, W. E. (2007). The importance of economics education. Transcript of speech at Ohio University Economics Department Commencement. Retrieved from <https://www.ohio.edu/instruct/becker/speech.doc>

⁹ McEachern, W. A. (2016). Economic education for life. *The American Economist*, 61(2), 119-125.

¹⁰ Shodiyev, T. Sh. (2021). *Iqtisodiy fanlarni o'qitishning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish*. Monografiya. Toshkent: Iqtisodiyot.

¹¹ Qosimova, D. S. & Jalolova, D. F. (2019). Importance of financial literacy in market economy. *Theoretical & Applied Science*, (12), 350-355.

Nosirova & Umarov¹² noiqtisodiy oliy ta'lim muassasalarida iqtisod fani o'qitilishidagi muammolarni tahlil qilgan. Xususan, mualliflar iqtisodiy fanlarning o'quv dasturlari va adabiyotlarini yangilash, ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, amaliyot bilan bog'liqlikni kuchaytirish zarurligini alohida qayd etadilar.

Yuqoridagi tadqiqotlar noiqtisodiy yo'nalish talabalar uchun iqtisodiy ta'limni takomillashtirish va rivojlantirish masalasi nafaqat mahalliy, balki xorijiy olimlar diqqat markazida ham turganligini ko'rsatadi. Ular iqtisodiy fanlarning mazmun-mohiyatini talabalar ehtiyojidan kelib chiqib qayta ko'rib chiqish, amaliy yo'nalganlikni kuchaytirish, interaktiv va raqamli texnologiyalarni joriy etishga oid qimmatli fikr-mulohazalarni ilgari suradilar.

Shu bilan birga, mazkur tadqiqotlarning aksariyati umumiy ta'lim yo'nalishlari doirasida olib borilgan bo'lib, aniq yo'nalishlar kesimida iqtisodiy bilimlarning o'rni va ahamiyatini yoritishga oid izlanishlar kam o'rganilgan. Shuningdek, noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlari doirasida iqtisodiy fanlar o'qitilishining pedagogik shart-sharoitlari, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishning innovatsion usullariga oid masalalar ham tadqiqotlarda o'z aksini topmagan.

Bundan tashqari, oliy ta'limni raqamlashtirish, masofaviy ta'lim texnologiyalarining rivojlanishi sharoitida noiqtisodiy yo'nalish talabalariga iqtisodiy bilimlarni onlayn formatda yetkazish imkoniyatlari ham alohida o'rganishni taqozo etadi. Chunki aynan raqamli texnologiyalar birinchi navbatda ta'lim samaradorligini oshirishga, uni talabalarga qulay shakl va vositalar orqali taqdim etishga imkon yaratadi. Shu bois, kelgusi tadqiqotlarda noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlari uchun masofaviy iqtisodiy kurslar ishlab chiqish, ularni amaliyotga joriy etish samaradorligini tahlil qilish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Mavjud tadqiqotlar noiqtisodiy yo'nalish talabalar uchun iqtisodiy ta'limning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bu boradagi mavjud muammolarni hal etish, xorijiy ilg'or tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitlarga moslashtirish, iqtisodiy fanlarni o'qitishda zamonaviy yondashuvlarni joriy etish bo'yicha yanada chuqur izlanishlar olib borish lozim. Chunki bu jarayon nafaqat talabalarga kerakli bilim va ko'nikmalarni beradi, balki jamiyatning barqaror rivojlanishiga ham o'z hissasini qo'shadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda kuzatish va tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning empirik qismi sifatida Respublikadagi 2 ta Oliy ta'lim muassasasida 100 nafar bakalavriat talabalar o'rtasida so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnoma noiqtisodiy yo'nalish talabalarining iqtisodiy bilimlarga bo'lgan munosabati va ehtiyojini aniqlashga qaratildi.

So'rovnoma natijalari SPSS dasturi yordamida tahlil qilindi, chastota va foizlar hisoblandi. Shuningdek, tomonidan bayon etilgan iqtisodiy bilimlarga oid masalalar konseptual jihatdan tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari. O'tkazilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra, aksariyat noiqtisodiy yo'nalish talabalar (68%) iqtisodiy bilimlar uchun foydali ekanligini e'tirof etdi. Shuningdek, talabalar 72 foizi iqtisodiy fanlarni o'rganishdan manfaatdor ekanini bildirdi.

Respondentlarning 82 foizi iqtisodiy bilimlar kundalik hayotda, xususan shaxsiy moliya boshqaruvida zarur ekanligini ta'kidladilar. Bundan tashqari, 79% talaba kelajakdagi kasbiy faoliyatida iqtisodiy bilimlarga duch kelishi mumkinligini qayd etdi.

So'rovnoma davomida talabalardan ular qaysi iqtisodiy mavzular haqida ko'proq bilishni istashlari so'raldi. Natijalarga ko'ra eng ko'p qiziqish uyg'otgan mavzular quyidagilar bo'ldi:

Shaxsiy moliya boshqaruvi (92%)
Biznesni boshqarish (74%)
Bozor iqtisodiyoti asoslari (67%)
Iqtisodiy tahlil (61%)

Shunday qilib, olingan natijalar noiqtisodiy yo'nalish talabalar iqtisodiy bilimlarga ehtiyoj sezayotganini va bunday bilimlar ular uchun foydali ekanligini ko'rsatadi.

Tadqiqot doirasida o'tkazilgan intervyu va fokus-guruh muhokamalar ham so'rovnoma natijalarini tasdiqladi. Tadqiqot ishtirokchilari iqtisodiy bilimlarsiz bugungi kun talabalariga javob berish qiyin ekanligini ta'kidladilar. Xususan, tibbiyot yo'nalishi talabalar kelajakda shifokor sifatida nafaqat kasalliklarni davolash, balki sog'liqni saqlash muassasalarini boshqarish, moliyaviy resurslarni to'g'ri taqsimlash kabi masalolarga duch kelishlarini aytib o'tdilar.

O'qituvchilik sohasida tahsil olayotgan talabalar esa maktab yoki universitetdagi faoliyatida byudjet mablag'larini boshqarish, ta'lim sifatini oshirish uchun moliyaviy imkoniyatlarni izlash masalalari bilan

shug'ullanishlari mumkinligiga e'tibor qaratdilar. Muhandislik va qurilish sohasi vakillari esa har qanday loyihani amalga oshirishda uning moliyaviy-iqtisodiy asoslarini tushunish muhimligini qayd etdilar.

Fokus-guruh muhokamalarida talabalar iqtisodiy ta'limni takomillashtirish bo'yicha o'z fikr-mulohazalarini ham bildirdilar. Ularning aksariyati iqtisodiy fanlarni o'qitishda amaliy jihatga ko'proq e'tibor qaratish, real hayotiy misollar keltirish, keys-stadi va trening usullaridan keng foydalanish zarurligini ta'kidladilar. Shuningdek, ayrim ishtirokchilar bu jarayonda raqamli texnologiyalarni joriy etish, masofaviy ta'lim elementlaridan oqilona foydalanish muhimligiga ham urg'u berdilar.

Olib borilgan tadqiqot natijalari noiqtisodiy yo'nalish talabalar, shu jumladan tibbiyot, pedagogika, muhandislik, qishloq xo'jaligi kabi sohalarida tahsil olayotgan yoshlar uchun ham iqtisodiy bilim va ko'nikmalar bugungi kunda juda dolzarb ekanligini ko'rsatdi. Iqtisodiy savodxonlik nafaqat ularning shaxsiy hayotida, balki kelajakdagi kasbiy faoliyatida ham muhim ahamiyatga ega.

Ayni paytda, noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlarida iqtisodiy fanlar o'qitilishida ayrim kamchilik va muammolar ham mavjud. Ularni bartaraf etish va iqtisodiy ta'lim sifatini yanada oshirish uchun mazkur tadqiqot yakunida ishlab chiqilgan model va tavsiyalar amaliyotga joriy etilsa, ijobiy natijalarga erishish mumkin. Bu borada oliy ta'lim muassasalari, davlat organlari, biznes hamjamiyati va keng jamoatchilikning hamkorlikdagi sa'y-harakatlari talab etiladi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari noiqtisodiy yo'nalish talabalar uchun iqtisodiy bilimlarning ahamiyati juda katta ekanligini ko'rsatdi. Ayni paytda, oliy ta'lim muassasalarida boshqa ixtisoslik yo'nalishlari uchun iqtisodiy fanlar o'qitilishida ayrim muammolar mavjud.

Avvalambor, ishlab chiqilgan o'quv dastur va qo'llanmalar talabalar ehtiyojlariga to'liq javob bermaydi. Ko'pincha, ular umumiy iqtisodiy nazariya masalalariga bag'ishlangan bo'lib, talabalar kundalik va kasbiy hayotida duch keladigan amaliy iqtisodiy muammolarga yetarlicha e'tibor qaratilmaydi. Oqibatda, talabalar olgan nazariy bilimlarini amalda qo'llay olmaydilar.

Bundan tashqari, iqtisodiy fanlarni o'qitishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish darajasi past. Darslar ko'proq an'anaviy ma'ruza shaklida o'tkaziladi, interfaol usullar, amaliy mashg'ulotlar, keys-stadilar kam qo'llaniladi. Bu esa ta'lim sifati va samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi choralarni ko'rish lozim, deb hisoblaymiz.

Noiqtisodiy yo'nalishlar uchun iqtisodiy fanlar mazmunini qayta ko'rib chiqish, ularni talabalar ehtiyojlari va kasbiy faoliyati xususiyatlarini hisobga olgan holda takomillashtirish. Bunda amaliy jihatga ko'proq e'tibor qaratish, real hayotiy misol va vaziyatlarni tahlil qilishga alohida o'rin berish zarur.

Iqtisodiy fanlarni o'qitishda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan keng foydalanish. Xususan, interfaol o'yinlar, trening, webinar, onlayn kurslar, mobil ilovalar kabi vositalar mashg'ulotlar samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilarning kompyuter savodxonligini oshirish, ular uchun maxsus treninglar tashkil etish ham muhim ahamiyatga ega.

Iqtisodiy fanlarni o'qitishda nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitlarga moslashtirish. Bunda iqtisodiy ta'limning ilg'or markazlari (masalan, AQShning Garvard universiteti, Buyuk Britaniyaning London iqtisodiyot maktabi) tajribalaridan unumli foydalanish, ular bilan hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish foydali bo'ladi.

Oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy yo'nalishda tahsil oladigan talabalar bilan boshqa mutaxassislik talabalar o'rtasida o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yish. Masalan, qo'shma loyiha va tadqiqotlar olib borish, muammoli vaziyatlar yechimini birgalikda topish kabi yo'llar bilan. Bu ikki yo'nalish vakillarining bir-biridan o'rganishi, tajriba almashishiga sharoit yaratadi.

Noiqtisodiy yo'nalishlar bitiruvchilari band bo'ladigan ish joylarida (maktab, kasalxona, sanoat korxonasi va boshqalar) iqtisodchi mutaxassislik faoliyatini kuzatish imkoniyatini yaratish. Bitiruvchilarga ish jarayonida yuzaga keladigan iqtisodiy muammolarni bevosita ko'rish, ularni hal etishda ishtirok etish tajribasiga ega bo'lish juda foydali.

Noiqtisodiy yo'nalish talabalar orasida iqtisodiy bilimlarni ommalashtirish, ularning iqtisodiy dunyoqarashini kengaytirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar ko'rish. Masalan, iqtisodiy mavzulardagi davra subbatalari, musobaqa va viktorinalar, o'quv

12 10. Nosirova, M. K. & Umarov, I. Y. (2022). Problems and solutions in teaching economic sciences in non-economic higher education institutions. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 11(05), 55-61.

ekskursiyalarini tashkil etish. Bu kabi tadbirlar talabalarning iqtisodiy jarayonlar va muammolarga qiziqishini oshirishga xizmat qiladi.

Yuqorida ko'rsatilgan tadbirlar oliy ta'lim muassasalarining o'zlar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Shu bilan birga, keng jamoatchilikning sa'y-harakatlari, davlat va nodavlat tashkilotlarining faol ishtiroki ham muhim.

Xususan, OAV, ijtimoiy tarmoqlar orqali iqtisodiy bilimlarni keng tarqatish, turli yoshdagi insonlar uchun qiziqarli va tushunarli shaklda iqtisodiy ma'lumotlarni yetkazish zarur. Bugun zamon shiddat bilan o'zgarib borayotgan, yangi texnologiyalar, innovatsion g'oyalar iqtisodiy munosabatlarga kirib kelayotgan bir paytda, har bir inson moliyaviy savodxon bo'lishi, iqtisodiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi juda muhim.

Davlat tomonidan iqtisodiy ta'limni yanada rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish va moliyalashtirish, shuningdek nodavlat va xalqaro tashkilotlarning bu boradagi sa'y-harakatlarini rag'batlantirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Zero, mamlakatning barqaror rivojlanishi, iqtisodiy o'sish va farovonlik darajasi ko'p jihatdan aholining, eng avvalo, yoshlarning iqtisodiy savodxonligi va tadbirkorlik qobiliyatlariga bog'liq.

Boshqa tomondan, iqtisodiy ta'lim faqat muayyan kasb egalari uchun emas, balki jamiyatning barcha a'zolari uchun zarur ekanligini ham unutmaslik kerak. Iqtisodiy bilim va malakalar insonlarga nafaqat o'z mehnat faoliyatida, balki kundalik turmush, oilaviy byudjetni rejalashtirish, tadbirkorlik va investitsion faoliyat kabi sohalarida ham asqotadi. Binobarin, maktabgacha ta'lim muassasalaridan tortib, to keksalar va nafaqaxo'rlargacha bo'lgan barcha fuqarolar uchun moliyaviy savodxonlikni oshirish, iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish borasidagi ishlarni tizimli ravishda olib borish lozim.

Masalan, umumiy o'rta ta'lim maktablarida iqtisodiy bilim asoslarini o'quvchilarga yetkazish, ularda tadbirkorlik ruhini shakllantirish maqsadida maxsus o'quv dasturlari, qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etish mumkin. Kollejlar va oliy ta'lim muassasalarida esa bu jarayonlar yanada chuqurlashtirilishi, talabalarga biznes yuritish sirlarini o'rgatish, start-up loyihalarini qo'llab-quvvatlash yo'lga qo'yilishi dardkor. Shuningdek, aholining katta qismini

qamrab oladigan ommaviy onlayn kurslar, vebinarlar orqali iqtisodiy-moliyaviy savodxonlikni oshirish, zamonaviy texnologiyalar asosida masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

Shunday qilib, noiqtisodiy yo'nalish talabalari uchun iqtisodiy ta'limni takomillashtirish va rivojlantirish nafaqat ularning shaxsiy va kasbiy manfaatlariga, balki butun jamiyat farovonligiga xizmat qiladi. Zamonaviy dunyoda har bir fuqaro iqtisodiy jihatdan savodxon bo'lishi - davr talabidir. Shu maqsadda ham ta'lim tizimida, ham keng jamoatchilik o'rtasida tizimli ishlarni amalga oshirish, yoshlarni iqtisodiy bilim va malakalar bilan qurollantirish oldimizda turgan ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Zero, barkamol va ma'rifatli avlodni tarbiyalash, ularni XXI asr ko'nikmalari - kreativlik, tanqidiy fikrlash, muloqot va hamkorlik qobiliyatlari bilan birga, yuqori iqtisodiy savodxonlik bilan ta'minlash har bir jamiyatning gullab-yashnashi uchun muhim omildir.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy bilimlar bugungi kunda har qanday mutaxassis uchun zarur ko'nikma hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, noiqtisodiy yo'nalish talabalari ham iqtisodning asosiy tushunchalari va tamoyillarini bilishlari ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga yordam beradi.

Oliy ta'lim muassasalari mazkur yo'nalish talabalari ehtiyojlarini inobatga olgan holda iqtisodiy ta'limni takomillashtirishlari lozim. Bunda talabalarning amaliy ko'nikmalarini oshirish, ularning kundalik hayotda duch keladigan iqtisodiy muammolarni yechishga o'rgatish muhim ahamiyatga ega.

Shu bilan birga, jamiyatda iqtisodiy savodxonlikni oshirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilishi zarur. Buning uchun ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlarning imkoniyatlaridan unumli foydalanish, turli yoshdagi insonlar uchun qiziqarli va tushunarli tarzda iqtisodiy bilimlarni yetkazish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Shunday qilib, noiqtisodiy yo'nalish talabalari uchun iqtisodiy bilimlar juda muhim bo'lib, bu borada barcha mas'ul tashkilotlar va mutaxassislar faol ishtirok etishi iqtisodiy savodxon va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda muhim omil bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ergashev, I. & Farxodjonova, N. (2020). Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews*, 7(2), 477-479.
2. Djuraev, Z.X. & Xoliqov, S.T. (2020). Noiqtisodiy oliy ta'lim muassasalarida iqtisodiy fanlarni o'qitishning dolzarb masalalari. *Iqtisod va moliya*. No4, 34-39.
3. Vaxobov, A.V., Tadjibayeva, D.A., & Xajibakiev, Sh.X. (2014). *Iqtisodiy nazariya asoslari*. Darslik. Toshkent: Baktria press.
4. Stigler, G. J. (1970). The case, if any, for economic literacy. *The Journal of Economic Education*, 1(2), 77-84.
5. Walstad, W. B., & Soper, J. C. (1988). A report card on the economic literacy of US high school students. *The American Economic Review*, 78(2), 251-256.
6. Becker, W. E. (2007). The importance of economics education. Transcript of speech at Ohio University Economics

Foydalanilgan veb-saytlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti: <https://president.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari milliy bazasi: <https://lex.uz>

Department Commencement. Retrieved from <https://www.ohio.edu/instruct/becker/speech.doc>

7. McEachern, W. A. (2016). Economic education for life. *The American Economist*, 61(2), 119-125.

8. Shodiyev, T. Sh. (2021). *Iqtisodiy fanlarni o'qitishning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish*. Monografiya. Toshkent: Iqtisodiyot.

9. Qosimova, D. S. & Jalolova, D. F. (2019). Importance of financial literacy in market economy. *Theoretical & Applied Science*, (12), 350-355.

10. Nosirova, M. K. & Umarov, I. Y. (2022). Problems and solutions in teaching economic sciences in non-economic higher education institutions. *International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research*, 11(05), 55-61.

3. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi rasmiy sayti: <https://edu.uz>
4. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi: <https://mineconomy.uz>